

EIXIDA A SOGORB-ALTURA (divendres, 12 de maig de 2023)

Programació

Eixida: **9,30h.**

Sogorb: 10,45h.

Esmorzar: 11h-11,45h

Catedral i Museu catedralici: 12h-13,45h. (2 euros per persona)

Altura: 14h

Dinar en Restaurante Valencia 20: 14,15h-16h. (13 euros per persona¹)

Cartoixa de Valldecrust: 16,15h-18,30h. (4 euros per persona)

Tornada: 18,45h

Arribada: **20h.**

CATEDRAL DE SOGORB I MUSEU

La Catedral de Santa Maria de l'Assumpció de Sogorb és un temple catòlic, seu principal del bisbat de Sogorb-Castelló. Conjunt monumental amb actuacions continuades des del segle XIV fins inicis del segle XIX, amb un claustre i una torre campanar gòtic, tots dos trapezoidals, i un temple neoclàssic bastit sobre un cos gòtic. Es troba en el centre de la ciutat històrica. Fou declarada Bé d'Interés Cultural (BIC) el 24 de setembre de 2002.

En els primers anys de la conquesta l'única església en Sogorb fou Sant Pere, a extramurs de la ciutat, i sols al traslladar-se els cristians dins del recinte murat, s'al·ludeix a l'església de Santa Maria, que fou un temple senzill reutilitzant i modificant la mesquita, per estar la jurisdicció eclesiàstica de la ciutat de Sogorb en disputa durant tot el segle XIII amb l'arquebisbat de Tarragona i el bisbat de València. No serà fins a 1329 quan el papa Joan XXII publiqui la butlla de concessió d'indulgències als qui contribueixen en la construcció d'un edifici digne per a ser la seu catedralícia. D'aquest moment fou la construcció d'una església de coberta de fusta a dues aigües i arcs diafragmàtics. A finals de segle, altra butlla, aquesta del papa Climent VII concedida en 1385, dona impuls a les obres i es completa l'aspecte de la catedral, sempre cap al nord per la limitació que suposa la proximitat de la muralla de la ciutat, amb la construcció de la nau, part del claustre, i la capella del Salvador. Serà en temps del bisbe Pérez de Heredia (1387-1400) quan es completa el claustre i les capelles adjacents: Santa Clara, Santa Eulàlia i la dels sants Antoni Abat i Antoni de Pàdua. El presbiteri fou obra de Joan de Burgos.

En 1417 es construeix la Sala Capitular, paral·lela a la capella del Salvador. I a mitjan segle es construeix, en l'interior del temple, la capella de Sant Miquel. També per aquests anys es construeix la torre campanar. Amb el començament del segle XVI es construeix la portada de Santa Maria, que es troba en l'interior del claustre, i el claustre alt.

¹ Menú del dia (primer i segon plats, beguda, postre o cafè).

El segle XVI s'inicia amb una renovació renaixentista del presbiteri i la construcció, per part de Vicent Macip, del retaule major.

En els inicis del segle XVII s'edifica la capella del Sagrari, en 1665 el mestre d'obres Mateo Bernia construeix la façana principal i, en 1696 es renova el presbiteri amb influències de Pérez Castiel. A principis del segle XVIII es canvia el cor gòtic per altre barroc a mans de l'escultor Nicolás Camarón i en el primer terç del segle es realitza la Sala de l'Arxiu, al damunt de la Sala Capitular.

La remodelació més important fou dissenyada per l'arquitecte acadèmic Vicent Gascó, amb la col·laboració de Francisco Marzo i Mariano Llisterra, essent bisbe Lorenzo Gómez de Haedo i realitzada entre 1791 i 1795. Amb un esquema neoclàssic, revesteix i reforça els murs perimetrals, derrueix la capçalera i les voltes, i utilitza unes pilastres aparellades d'orde compost i una decoració per crear un conjunt harmònic i seré. Manuel Camarón decora la volta de l'absis en 1806 i els medallons de la volta de la nau són de Josep Vergara, i també participaren Lluís Planes i Vicent López. Al mateix temps, es fan obres en les sagristies i en el cambril, i en 1801 Mariano Llisterra substitueix en la portada major el pòrtic barroc per un mainell amb dues portes, una d'entrada i altra falsa, ja que se situa davant del contrafort del mur.

CARTOIXA DE VALLDECRIST

Valldecrist és la segona fundació cartoixana al regne de València. Es troba assentada a la vall de Canava, al terme municipal d'Altura, i té a gala ser la primera i única casa valenciana nascuda per desig exprés d'un membre de la reialesa. Aquesta efemèride va tenir lloc quan sent encara infant Martí, fill de Pere IV el Cerimoniós, va inspeccionar acuradament el territori del que era senyor i, un cop elegit el lloc més idoni, va convocar d'urgència el monjo de Scala Dei fra Bernat Çafàbrega perquè prengué solemnment possessió d'unes masies. Aquests fets, transcorreguts entre mitjans de març i inicis de juny de 1385 marcaran el nou camí de la cartoixa de l'Alt Palància.

Dedicades les masies existents a l'àmbit de la procura i un cop instal·lats els monjos vinguts del cenobi tarragoní per exprés desig de l'infant Martí, la nova fàbrica va ser iniciada amb l'església de Sant Martí, una mena de capella palatina i reliquiari alhora que sepulcre regi, pels mestres d'obres Joan Pere Terol, Miquel García i, posteriorment, Pere Balaguer.

Les obres van prendre un nou i inesperat impuls quan, per la prematura mort de Joan I el Caçador el 1396, Martí fou coronat rei de la Corona d'Aragó. El temple de Sant Martí va ser finalitzat el 1400, molt poc després d'haver començat la construcció de l'obra nova (1399), encara que la simbòlica col·locació de la primera pedra va tenir lloc el 1405 en presència dels monarques Martí I l'Humà i del seu fill Martí el Jove, fet i fet rei de Sicília.

L'espaiosa església de Nostra Senyora dels Àngels, el claustre major o del Cementeri amb les seues cel·les, el claustre de Sant Jerònim i altres dependències annexes van anar conformant-se segons les pautes de l'arquitectura gòtica, i a l'elenc de mestres esmentats es va venir a sumar el concurs de l'operari de vila Francesc Martínez Biulaygua; decorant-se pels mestres més

prestigiosos quant a obres mobles es refereix (Jacomat, Reixac, Joan de Joanes, Joan Miquel Orliens...).

Obres que, en temps posteriors, es van anar ampliant o renovant d'acord amb els nous gustos estilístics a què no era aliena la comunitat. Com ho demostren les intervencions operades a l'església major durant el segle XVII, de la mà de Martí d'Orinda (1633) i Joan Claramunt (1665), que van venir a privar-la de la seua estructura gòtica, a elevar el seu alçat, conferir-li una ornamentació acord als nous temps i a dotar-la d'una cúpula airosa -a semblança de la del temple d'Aracristi-, malgrat no comptar amb transsepte, i una esvelta torre campanar. Accions que es van completar amb la col·locació d'una *Sacra conversazione* amb la Verge amb el Nen, Sant Joan Baptista i Sant Bru coronant la portada principal de l'església (ca. 1705); obra que quedava arrezerada per un imponent pòrtic de línies classicistes aixecat el 1522 per Miquel de Maganya i que es ve atribuït amb fonament a Nicolau de Bussy.

No obstant això, aquesta cartoixa excepcional no només es va anar remouent a les seues instal·lacions al llarg dels segles, donant fe d'una solvència econòmica fora de tot dubte, sinó que entre els seus murs van habitar alguns conventuals d'una projecció cultural, espiritual i política excepcional. Arribant a ser, al mateix temps que Portaceli, un dels focus intel·lectuals més actius d'època foral; doncs a més de la presència de fra Bonifaci Ferrer i de fra Francesc Maresme (els dos únics valencians i, per extensió, espanyols que han arribat a ser priors generals de l'Orde), altres personalitats de prestigi es van anar succeïnt al llarg del seu dilatada història.

No hi ha dubte que dos dels períodes de més prestigi del monestir ho van ser quan el 1410 Benet XIII va obligar Bonifaci Ferrer a reprendre el priorat de l'Orde, escindit per causa del Cisma, i a establir la seua seu en alguna fundació hispana. Ferrer va triar Valldecris, encara en procés de construcció, però amb l'aval de comptar amb el patrocini exprés de la corona, circumstàncies que van augmentar la dimensió del cenobi en participar aquest monjo en les deliberacions successòries esdevingudes a Casp i en missions diplomàtiques al més alt nivell. L'altra fita cal situar-la el 1789, quan les cartoixes espanyoles -una vegada esqueixades de la Grande Chartreuse, a la qual històricament s'havien supeditat- confien a Valldecris la casa capitular i seu del definitori de la Nova Congregació de Cartoixes d'Espanya.

Alhora que altres ordres religioses, i en paral·lel a altres cartoixes germanes, el segle XIX comportarà nombrosos conflictes esdevinguts sense solució de continuïtat des de la guerra del Francès. Els intents de desamortització se succeeixen fins que amb Mendizábal es produeix la definitiva exclaustació, preludi del que serà la seua progressiva decadència material, augmentada amb el pas dels anys fins a límits insospitats, doncs si una bona part del seu llegat historicoartístic encara es conserva en arxius, biblioteques i museus, les pèrdues han estat irreparables.

Des de fa anys, no obstant, gràcies a l'interès municipal, d'alguns particulars i, molt particularment, l'Asociación Cultural Cartuja de Valldecris no s'ha deixat de reivindicar una atenció més gran perquè la memòria de la cartoixa no s'acabe perdent definitivament mitjançant la publicació miscel·lània de treballs sobre Valldecris, escoles taller, jornades d'estudis, congressos internacionals, declaracions... Fruit de tot això va ser la seua declaració com a Monument Històric-Artístic el 1984 (avui BIC), que la Generalitat Valenciana i la Diputació de Castelló adquiriren el complex monàstic i que, consegüentment, s'hagen anat succeïnt obres de consolidació i restauració a l'empara de plans directors.